

Genoteerde variaties van Klaas Bolt

Liefhebbers van de improvisatiekunst van Klaas Bolt (1927-1990) kunnen nu daadwerkelijk de onnavolgbaar mooie variaties gaan spelen die Bolt improviseerde op 14 oktober 1976. Hij deed dit op het prachtige drie manualen tellende Pieter Backer-orgel in de Bonifaciuskerk te Medemblik. Dankzij de ijver van Dick Koomans, die al Bolts noten van de geluidsdrager overbracht op papier en ook de uitgave bij Annie Bank verzorgde, zijn nu vijf bundels van deze illustere "Hollandse" organist pur sang verschenen, te weten: "Zie ginds komt de stoomboot" (improvisatie 1976), "Ontwaak gij die slaapt" (improvisatie 1982), Psalm 43 (improvisatie 1985) en Psalm 75 en 88 (improvisaties 1982 en 1984). En zo komt uit wat Klaas Bolt weleens gekscherend zei, wanneer hij geconfronteerd werd met de vraag of hij ook muziek wilde opschrijven (o.a. meermalen door schrijver dezes): "Och, dat doen ze na mijn dood wel", daarbij nooit bevroedend dat dit moment zo snel zou komen. Opvallend in de Variaties over psalm 130 is de eenvoudige, kernachtige muzikale zeggingskracht. Bolt zocht de vorm naar aanleiding van een specifiek register of een karakteristieke registercombinatie. Zo treffen we in psalm 130 een variatie (nr. 6) aan, die uitsluitend gespeeld wordt op de karakteristieke Regaal 8. Bolt liet zich bij uitstek inspireren door de klank. Dick Koomans in zijn toelichting: "Zo zijn deze variaties dit orgel weer op het lijf geschreven, wat geenszins wil zeggen dat ze op andere instrumenten niet tot hun recht kunnen komen. Bij het noteren van deze improvisaties is uiteraard getracht de oorspronkelijke improvisatie te eerbiedigen." Toch zou het naar mijn mening beter zijn (en in de lijn van Klaas Bolts gedachtengoed) wanneer bij maatwisselingen en andersoortige notaties die vragen oproepen, er ook een gecorrigeerde versie zou worden afgedrukt. De speler heeft de mogelijkheid in dit geval dan in plaats van de oorspronkelijke notatie de correctie te gebruiken van een of meerdere maten. In de variaties 3 en 11 zijn deze maatwisselingen met relatief eenvoudige ingrepen te voorkomen. Klaas Bolt was zeer gesteld op een duidelijke maatimpuls en maataccentuering, zodat toch aannemelijk is dat deze maatwisselingen in wezen alles te maken hebben met de improvisatie en de daarmee samenhangende dwang om in een honderdste van een seconde een keuze te maken. In variatie drie gaat Koomans wat betreft maatwisseling zelfs te ver, immers de eerste maatwisseling - notabene de tweede maat van het stuk - is overbodig. In maat vijf komt weer een maat van drie tellen voor (de hoofdmaat is twee-kwart) waardoor alles weer wordt rechtgetrokken mits men zich niet "stoort" aan het gegeven dat dan de cantus firmus (= melodie) in beide inzetten op de tweede tel komt. Overigens komen maatwisselingen in het klassieke idioom zelden of nooit voor. Deze detailkritiek wil echter geenszins zeggen dat dit geen fraaie en correcte uitgave is. De gravure is puntgaaf, de omslag fraai en de inhoud... enfin, daar is in het begin van deze recensie alles al over gezegd. Aanbevolen ook om inzicht in allerlei vormen te krijgen.

N.a.v.:

Variaties over "Ontwaak, gij die slaapt" (nr. 11.900.059) Prijs f 24,95.

Variaties over psalm 75 en psalm 88 (nr. 11.900.072) Prijs f 19,95.

Variaties over psalm 43 (nr. 11.900.074). Prijs f 39,95.

Variaties over psalm 130 (nr. 11.900.089). Prijs f 29,95.

Uitgave Annie Bank, exploitatie Harmonia, Postbus 210 1230 AE Loosdrecht.